

historické komise SČRV

Na požádání redakce ~~VĚRNÉ STRÁŽE~~ pokusili jsme se sepsati nejzávažnější události od založení STROMOVKY až do repatriace jejích občanů do Československé republiky.

Protože školní kronika, kterou jsem za svého 19ti letého působení ve Stromovce vedl, byla za poslední války spolu s knihovnou zničena, navštívil jsem ~~svou manželkou~~ paní Annu Štěpánkovou, rozenou Mlejnkovou, pozval ji k pomoci s. Václava Ševcu, bývalého starostu na Stromovce a společně jsme nastínili pravdivý soupis hlavních událostí. Bohužel chybí nám některá data, což nám bude jistě prominuto.

Údobí do první světové války.

Dne 13. dubna 1881 byl přistěhovalci koupen majetek, sousedící s východními pozemky města Lucka, zakoupený již dříve Josefem Pižlem od velkostatkáře Antonína Lipského, ve výměře 1.100 desetin 1290 sáhů za smlouvenou částku 29.000.-- rublů. Tak povstala obec Teremno. - ~~Viz kroniku Teremna.~~

Zakoupené pozemky byly tak rozsáhlé a vzdálené od středu obce, že obdělávání půdy bylo nanejvýš obtížné. Kolem roku 1900 začali si majitelé stavět stavení na vlastních nebo zapůjčených pozemcích rozložených při ^{Luck-Porno ve vzdálenosti} státní silnici 2 - 4 km od Teremna. Tím povstala ~~jakýsi druh~~ nová vesnice. Z počátku tuto novou obec jmenovali Kolonie Teremno, a tak je i na všech starých plánech označena. ^(tak byla nazývána) původní obec Staré Teremno a třetí část Nové Teremno, teprve za Polska nazvaná Lipiny.

Zakladateli této obce byli ~~občané~~ :

- 1./ Václav Fros
- 2./ Dominik Štěpánek,
- 3./ Jaroslav Mlejnek,

3 za sebou

Popisy

- 4./ Václav Špur,
- 5./ Ignác Janeček,
- 6./ Josef Štěpánek,
- 7./ František Hejduk,
- 8./ Jan Gol,
- 9./ František Kopp,
- 10./ Václav Kádner,
- 11./ Václav Kulich,
- 12./ Severin ~~Drbohlav~~, *Drbohlav*
- 13./ Jan Drbohlav,
- 14./ František Křepela,
- 15./ Antonín Růžička,
- 16./ Jan Ludvík,
- 17./ František Možíš,
- 18./ Václav Ševca.

Na ~~námět~~ ^{na zásluh} bratrů Dominika a Josefa Štěpánka i Václava ~~Frosl~~ ^e, kteří pocházeli z Lán u Prahy, nazvali obec podle pražské Stromovky „STROMOVKA.“ Skutečně také začali na svých pozemcích vysazovat veliké ovocné zahrady. Největší ovocnou zahradu založil Josef Štěpánek, který vysázel u své usedlosti při státní silnici ^{také} topolovou alej, která dnes svojí mohutností zdobí Stromovku.

Administrativně však patřili ještě stále do obce Teremna, farností pak do Lucka, kam pohřbívali i svoje zemřelé občany. Všichni ^{až na} ~~byli~~ ^{byli} totiž římskí katolíci; Václav Ševca, Václav Kulich a Václav Kádner byli pravoslavní a patřili k farnosti Teremenské.

Do Lucka bylo 7 km po nové, krásné silnici a právě tato silnice naše zakladatele přivábila. Stavení si stávēli po obou

stranách silnice a byli na to velice hrdí, že mohou, jak říkali, i v nejhorším počasí dostat se ^{po suchu} ~~suchou nohou~~ do města. Při tehdejšímu stavu jiných cest byla to veliká výhoda.

Do školy chodily děti i dále do Teremna. Tuto školu si však museli občané ^{x části žáků} ~~počástečně~~ udržívat. Vyučovalo se rusky.

První domy byly stavěny ze dřeva, kterého byl nadbytek. Pozemky byly porostlé většinou lesy a křovinami. Kácením lesů získáno bylo mnoho stavebního materiálu a zároveň osevní plochy, které byly ^{nedostatek} stále málo. Obec měla sice 224 ha půdy, ale teprve po vykácení lesů a vymýcení křovin získala 182 ha orné půdy, 24 ha luk a 18 ha lesa, které ^{občané} ~~si~~ po dílech ponechali.

První zakladatelé měli těžkou a nebezpečnou práci, neboť okolní lesy se hemžily všelijakou zvěří a hmyzem. Vlci se ukazovali i za bílého dne a hodně dobytka jim padlo za oběť. Zakladatelé Stromovky vyprávěli, jak v zimě večer se hladoví vlci dostávali až do dvorů a běda jest-li někdo nechal venku na řetězu psa ! Vlci ho do rána roztrhali. Také ~~ve~~ večer, když unavení ^u ~~lehali~~ ^{le} ~~spát~~, šustot ve slámě, na níž spali, prozradil hady, které se za jejich nepřítomnosti dostali do stavení.

To však netrvalo dlouho. Po ~~ukázněném~~ ^{uká} kácení lesů a ~~mýcení~~ ^{vy} křovin se těchto útrap šťastně zbavili.

Někteří občané zařídili si později vlastní cihelny a vystavěli si domy zděné. Byli to Václav Ševca a po něm František Hejduk. Cihly vyráběli domácím způsobem ; hlína se mísila nohama a celá práce v cihelně byla primitivní. Nicméně stavby stavěné z těchto cihel stojí ^{na} ~~ve~~ Stromovce dodnes a jsou dokonce i její ozdobou.

Po vykácení lesů začali zakládat chmelnice. První tyčkovou

chmelníci založili Josef a Dominik Štěpánkové. Později zaváděli drátěnky. *To se už objevilo i stroje.*

~~začali pomýšlet i o strojích.~~ První žací stroj koupil Václav Ševca a později Josef a Dominik Štěpánkové.

V r. 1908 se občané Stromovky usnesli, že se oddělí od Teremna a zvolili si starostou Dominika Štěpánka. Pro pokročilé stáří byl později vystřídán Jaroslavem Mlejnkem, který zároveň s Josefem Štěpánkem, synem Dominika a Ludvíkem Štěpánkem, synem Josefa, dal podnět ke stavbě školy. Na obecní schůzi se usnesli, že zakoupí 1/2 míry pozemku u Ignáce ~~Janečka~~ *Janečka* a začali stavět. Stavěli za vlastní peníze. Podařilo se jim koupit velikou dřevěnou budovu, kterou sami převezli a postavili. Měla 14 m délky a 7 1/2 m šířky. Na východní straně měla jednu třídu 7 1/2 m x 7 1/2 m s 8 ~~velikými~~ *okny* a chodbu. Na západní straně pak byt pro učitele o dvou místnostech, kuchyni, komoře a síni s vchodem ze dvora. Jediné, co škole chybělo, byla studna a sklep, ~~protože pro nízkost terénu byla neproveditelná~~ *protože jeho stavba*.

Při stavbě školy přišel nešťastnou náhodou o život František Průša. Při svážení hlíny na stavbu jel syn Ignáce Janečka Václav prázdným vozem ^a/najel zadním kolem na pařez, mezitím zmíněný František Průša uklouzl - bylo právě po dešti - a padl hlavou pod vůz právě ve chvíli, kdy kolo sjelo s pařezu přímo na jeho vaz. Všechna pomoc byla marná, zemřel téhož dne ve věku 24 let.

V r. 1908 - 1909 ~~než~~ byla škola dostavěna bylo zařízeno vyučování školních dětí v domě Františka Koppa. Prvním učitelem byl Konstantin Petrovský. Vyučovalo se rusky. V r. 1909 - 1910 se vyučovalo v domě Jana Drbohlava. Učitelem byl Josef Macháček. Ten pak po dokončení stavby začal vyučovat v nové škole a vyučoval až do první světové

války.

Svěcení školy dne 15. listopadu 1910 bylo velice slavnostní. Školu světil pravoslavný farář Antonín Zumer z Teremna. Zpíval při tom pěvecký sbor založený Konstantinem Petrovským. Slavnosti se ~~zúčastnilo~~ zúčastnilo celé okolí.

Učitel Macháček pracoval horlivě jak ve škole tak i mimo školu. Nacvičoval hry se školní mládeží i s dospělými. Zemřel jako pensista 16.2. 1933; pohřben jest v Lipínách. Pocházel z Rychnova nad Kněžnou.

Když byla dostavěna škola, založil si Ludvík Štěpánek smíšený obchod a hostinec. Tam potom pořádány byly zábavy, jež bývaly vždy dobře navštěvovány, dokonce i návštěvníky z Lucka.

Velikou událostí v obci v r. 1913 byl sňatek dcery Ludvíka Štěpánka Emilie s Aloisem Várešem z Teremna. Večer zářily lampiony po vesnici a svatba trvala tři dny.

Blahobyt obce vzrůstal. Bezprostřední blízkost okresního města měla veliký význam ~~pro~~ dobré zpeněžení všech zemědělských produktů.

Všichni přistěhovalci byli ~~zproštěni vojenské služby.~~
~~Udržovali rádi styk se starou vlastí, a při večírkách si sdělovali svoje dojmy.~~

V těchto několika letech zemřeli první přistěhovalci: František Možíš, Václav Ševca, jeho první i druhá manželka a ženatý syn z prvního manželství, Václav Špůr, Josef Drbohlav a Josef Štěpánek.

Do Ameriky se vystěhovali: syn Václava Špůra s celou rodinou; svoji zemědělskou usedlost prodal Josefu Prokápce, dále Václav Janeček, syn Ignáce, Josef Štěpánek, syn Ludvíka a Antonín Fros s otcem Václavem. Tento se však ~~zkrátko~~ ^{brzy} vrátil zpět.

I. Světová válka ~~v r. 1914~~ a její následky.

V r. 1914 otřásla budovatelskou prací zakladatelů Stromovky zvěst o vypuknutí světové války. Po vyhlášení mobilisace narukovali ^{bratři:} Augustin a Josef Mlejnkovi, ~~bratři~~, Josef Ludvík, Štěpán Kulich, Josef a Karel Frosovi, rovněž bratři, Josef Hejduk, Josef Růžička, Jaroslav Možíš a František Kopp. Poslední zanechal doma manželku se čtyřmi malými dětmi. X

Když se rakouská armáda blížila k Lucku, ruská armáda přikázala všem občanům Stromovky ^{pi} jiných okolních obcí, aby se vystěhovali. Každý si naložil na vůz to nejnutnější a vydal ^{čast občanů} se směrem k východu. Za ~~nedlouho~~ se však ^{obavy} polovina vrátila domů, ~~pro ze strachu~~ před dalekou a neznámou cestou. Po příchodu rakouské armády byli však znovu nuceni pod přísným dozorem vojska vyklidit vesnici. Odešli jako uprchlíci, tentokráte na západ. Vzalís sebou jenom to nejnutnější, co ve spěchu naházeli na vozy, vše ostatní zanechali. Prodleli pak u Vladimíra Volyňského 3 roky. ~~Tam zemřela manželka Ludvíka Štěpánka Marie. Ostatní se~~ ^Vvrátili 23. dubna 1918. Z východu se ~~vrátili~~ o dva roky dříve t.j. v r. 1916. Tam v Kvasilově zemřela v květnu 1916 po těžké nemoci z nachlazení manželka Františka Koppa. František Kopp dostav zprávu o neštěstí byl na čas z armády propuštěn, odvezl 4 sirotky ^{odkud} /: dva hochy a dvě dívky ^z do jeslí a odejel zpět do armády, ~~ze které~~ se vrátil v r. 1918. Doma zastal spáleniště a o dětech nevěděl. Teprve 10 let po válce vymohl si od polské vlády povolení k odjezdu do Ruska. Sám děti vyhledal a v r. 1926 přivezl šťastně domů.

Z armády se nevrátili : Josef Ludvík, Josef a Karel Frosovi a Štěpán Kulich.

Smutný byl příchod našich navrátilců. Z celé vesnice zůstalo

jenom několik chatrných domečků , mimo třech domů zděných a školy. Všechn živý i mrtvý inventář byl pryč. Nastala znovu práce. Byly stavěny obytné domy, zahazovány zákopy a připravována půda k setí. Začínalo se téměř s holýma rukama. Byla to práce těžká, ale radost z návratu překonala všechny obtíže. Dostavily se také nemoci jako následek války. V obci řádila chřipka a u navrátilců z východu zimnice. ~~Nikdo však nezemřel.~~

Po bezvládní panovali Petljurovci, v r. 1919 Poláci, v r. 1920 Bolševici a po jejich odchodu se utvořil polský stát.

Pomalu se obec začala vzpamatovávat z pohromy války a stálých změn vlád.

Dne 21. května 1918 stalo se u Mlejnků veliké neštěstí. Bylo to sotva měsíc po tom, co rodina Mlejnková přijela od Vladimíra Volyňského a synové z války. Oba tito mladíci Augustin /25ti letý/ a Josef /:22ti letý:/ manipulovali s nějakým nábojem, jen jim přímo v ruku ~~vybuchl~~ ^{explodoval} a oba na kusy roztrhal.

Rok na to pak u Mlejnků hořelo a jak bývá zvykem sběhli se sousedé ; mezi nimi byl i 14ti letý Jaroslav Možíš. V ohni vybuchl náboj , který zde zůstal z války a ranil ho do nohy tak nešťastně, že mu noha musela být odňata. ~~Toto neštěstí způsobila po celé obci i okolí veliké zděšení.~~

Údobí v polském státě.

~~-----~~
~~v r. 1918~~

Po válce zakoupil J. Hruška z Volkova zemědělskou usedlost sousedící s polnostmi Václava Kádnera , od N. Szczerbinské, roz. Richtrové z Haražďa ; ~~ona~~ byla českého původu, švadlena, manžel byl řezníkem. Byla matkou 24 dcer . Při tom ~~by~~ vypadala velice mladě, takže se podobala svoji nejstarší dceři. Dívčátka ~~byla~~ byla vždy čistě a stejně ustrojena, s vlásky podstřiženými pod ofinku.

eth *Popis* *o otce*
Pět z nich zemřelo a 19 odšlo do Ameriky, odkud jimotec, *kteří* již dříve odcestoval, poslal na parník. *Y* Sama matka zůstala, žila a zemřela v Lucku.

Polsko v těchto letech podporovalo emigraci menšin do zámoří. Ze Stromovky odjely 3 děti Jana Drbohlava i s rodinami. Nejstarší Anna, provdaná Fatinová odjela do Argentiny, nejmladší Anastázie provdaná Maláková do Kanady, syn Miloslav s manželkou a dvěma dětmi rovněž do Argentiny.

mnoho V r. 1919 nastoupil jako učitel ve Stromovce Julius Vokráčka. Tehdy obdržely školy českých obcí z Československé republiky ~~epouety~~ českých knih, učebnic a dětských časopisů jako LÍPA, RADOST a j. Zpočátku se vyučovalo česky, když se však v Lucku utvořil školní inspektorát, stala se vyučovacím jazykem polština a čeština byla pouze předmětem. Tenkrát se také začali měnit učitelé. Tak se vystřídaly učitelky Pichrtová, Kielczewska a Antonín Hanýš, *kteří jako penista* zemřel krátce před repatriací a je pohřben v Č. Račíně, okres Horochov. V r. 1929 prostřednictvím tehdejšího předsedy ČMŠ v Lucku Albrechta, nastoupil *na místo* učitel ve Stromovce Jiljí Ivaňuch. Jeho manželka pochází z Československé republiky.

1. pokrač *12 cíc borgis*
Ve školním roce 1929 - 1930 bylo zapsáno pouze 29 dětí a byly obavy, že škola zanikne. Školní inspektorát později však rozšířil školní obvod na část Kolonie Podhájce, části Lyšča a Teremna. Byly to však děti různých národností. Českých dětí bylo počtem nejvíce, dále byli Němci, Ukrajinci a několik Poláků.

Dětí českých rodičů připojených k obvodu bylo :

2 Kolonie Podhájce : *21*

~~Kulichovi Vl. 3,~~

~~Kulichovi Jos. 4,~~

Kulichovi Vacl.	3,	Kulichovi K.	2,
Menclovi	1,	Žitných	2,
Linhovi	2,	Zedníkovi	2,
Juhovi	1,	Ušákovi	1

L Teremna: *6*

~~Veselých 3, Krupkovi 1, Liberáckých 2~~

L Lyšče: *5*

~~Doležalovi 3, Valentovi 1, Jansovi 1~~

Dále ještě chodily děti všech Kulichů z Lyšče /ze Zalesa/, aby se naučily češtině.

Rovněž čs. státní občan Samek /válečný zatajec/, ženatý v Lipinách, posílal svoje 4 chlapce do naší školy.

Německých dětí bylo 15. Při tomto počtu měly právo na vyučování němčiny. Tímto vyučováním pověřil školní inspektorát v Lucku Marii Ivaňuchovou. Vyučovala zároveň římsko-katolické náboženství a ruční práce. Děvčátka se rychle přiučovala hlavně v pletení a brzy celé rodiny se odívaly do svetrů a j. pletených věcí vlastní výroby. *neboť* ~~Nutno poznamenat, že vlnu měli domácí, pěstovali ~~teprve~~ ovce.~~

Škola byla zajištěna a tím se povzbudil zájem občanů o nějakou činnost pro její dobro. Tehdejší starosta Josef Štěpánek, velice pečoval o to, aby škole nic nechybělo. Při zaopatřování školy palivovým dřevem, sám každý rok, ačkoliv to nebylo jeho povinností, dával svoje koně, povoz i pracovní sílu ke společnému svozu dříví.

Za něho byla na školním dvoře vykopána studna ~~na 7 betono-
vých kol. Studnu kopal odborník Braun z Lucka.~~ Náklady platila

sice gmina, ale bylo zapotřebí na ni působit, aby podobnou investici povolila pro českou obec. V r. 1930 přijela z Česko-slovenské republiky na návštěvu sestra Marie Ivaňuchové, jež byla Stromovkou i okolím nadšena a přiznává dodnes, jakmile na ni Stromovka zapůsobila nejen svoji uspořádaností, ale i zámožností a laskavostí občanů, z nichž několik v jejich vzorných domácnostech navštívila. Byla hostem i v Boratině u rodiny Janatů, v Lucku u rodiny V. Mesnera. Nečekala, že Volynští jsou tak vzorně a ~~poměrně zápočně~~ ^{dobře} zařízeni.

Volynští skutečně také hospodařili vzorně. O dělníky na výpomoc nebyla nikdy nouze. Ať to byly žně, chmel, nebo sbírání brambor, okolní Ukrajinci ba i vzdálení Polešuci rádi se nechali najímat a ještě si pochvalovali, jak se u Čechů pětkrát denně dobře najedí a to i tehdy, když se pro déšť nebo nepohodu nemohlo vyjít na pole. Za práci byli dobře placeni. Normální plat byl 16kg i více obilí pro ženu a 25kg i více pro muže za jeden den. Druh obilí byl různý, podle úmluvy. Toto obilí jim po žních odváželi na parník v Lucku. Polešuci si takto každoročně vydělávali obilí na celoroční potřebu pro svoje rodiny. Na Polesi se obilniny, pro močálovitý terén, nedařily. Mezi sebou si vyprávěli, že Češi jsou páni, pojídají jen bílý chléb, spí pod peřinami, všude mají podlahy a jsou tak čistotní, že i nohy utírají ručníkem! ~~Těž způsob nadšení.~~ Co Češi považovali za samozřejmé, jim se zdálo být něčím zvláštním. Tito Polešuci měli svůj svéráz: přízové, vyšívané košile s dlouhými rukávy a řásné, pestré sukně, rovněž i muži měli vyšívané košile. Byli vždy veselí myslí a kde oni pracovali, nesl se do okolí jejich sborový zpěv. Ten pak vystupňoval ^{večer} ~~večerem~~, když se vraceli s pole. Každý si rád poslechl nesoucí se zdáli zpěv těchto pilných a nenáročných lidí.

V r. 1931 těsně před ^{ve směru od} žněmi byla veliké krupobití. Nejvíce postižen^y byl konec Stromovky ~~na 8 km od Lucka~~. Všude byla veliká nouze jak o žitobytí tak i o krmení, neboť kroupy zničily místy celou úrodu od Stromovky až k Dubnu. ~~Stát zprostil nejvíce postižené /90 %/ od placení daní.~~ Takové krupobití bylo na Volyni ještě jednou. ~~Datum však není známo.~~ Nejstarší pamětník vyprávěl, že tehdy byla ~~ta~~ veliká nouze, ~~že stát musel přispět pomocí.~~ V tomto roce /1931/ se opakovaly často prudké bouře s hromobitím. Při jedné z těchto bouří zapálil blesk stodolu Josefa Hejduka.

Tehdy neměla Stromovka ani obchod ani hostinec. Celý zájem se soustředil na školu. Ve škole se vyučovalo polsky ^a češtinou jen jako předmět^y. To bylo málo, proto se za vedení učitele a jeho manželky pořádaly různé akademie, divadélka i několik divadel pro dospělé, samozřejmě vždy česky. Všechny k tomu potřebné příručky ochotně posílali příbuzní z Čech. Vše se pořádalo ve škole. Ve třídě se hrálo a v bytě učitele byly šatny, odpočívárny pro malé děti a t.d. Stávalo se často, že byla ve třídě sloužena i mše sv. a tu se znovu škola přeměnila ⁵ na kostel. Bylo s tím vždy mnoho starostí. Byl to však zájem celé obce, nebylo tedy vyhnutí. Nepříjemné však bylo to, že každá taková slavnost se konala vždy první den velikých svátků t.j. tehdy, kdy byla třída volná. Druhý a třetí den se pak uklízelo.

V r. 1933 navštívil naši školu Dr. F. Karas z ministerstva školství a národní osvěty v Praze. Přijel s předsedou ČMS v Lucku V. Mesnerem. ~~Tehdy se však ve škole nevyučovalo, neboť učitel Ivaňuch se právě vrátil z 6ti týdenního ovišení v polské armádě.~~

V r. 1933 na návrh starosty Josefa Štěpánka založili si občané vlastní hřbitov. Obec totiž měla na západním konci asi 1/2 ha místo zarostlé úplně křovím. Bylo na něm několik kozáckých mohyl. Měl prý tam být pohřben nějaký ruský šlechtic i s koněm. Svého času pátrala po něm nějaká jeho příbuzná, dala celé místo překopati, ale nic ~~se~~ se nenašlo. Trvalo to dosti dlouho, než ~~povolání~~ ^{kom. pet.} úřady daly povolení k založení hřbitova. Několik občanů se nabídko, že vymytí křoví a srovná terén. Místo bylo pak řádně ohrazeno a uprostřed postaven vysoký kříž. V r. 1934 byl hřbitov slavnostně vysvěcen. Na novém hřbitově byl ^{jako} první pohřben Jan Drbohlav, který za svého života byl dvakrát v Americe, pokaždé se však brzy vrátil zpět.

Lesy, patřící ke Stromovce, nacházely se na severu až za Sabalovkou, blátivou říčkou, kterou na podzim nebo z jara nebylo možno přebrodit a proto se obec usnesla, že zřídí tak silný most, aby po něm mohl přejet i vůz s nákladem. Bylo to v r. 1935.

V téže roce pořídili občané na křižovatce u domu Josefa Drbohlava zvonici se zvonkem. Vše to zřídili na vlastní náklady. ~~Václav Pros daroval ze svého lesa na zvonici dub. Zvoníkem i hrobařem byl Václav Průša, druhý manžel vdovy po synovi Václava Ševce. Dvě neděle po vysvěcení zvonku zvonili poprvé umíráčkem, podruhé Ludvíku Pilsudskému, podruhé Ludvíku Štěpánkovi.~~

Při vystěhování do Československa zanechali občané zvonek na místě na památku.

Od ledna r. 1934 byl v obci starostou Václav Švec ml. ^{švec} ^{12. 1937} prodal zemědělskou usedlost Ukr. ^{ajimmer} Kuprysiovi ^a v r. 1937 odstěhoval se do Lucka.

Tehdy se stal posledním českým starostou ve Stromovce Václav Kulich, syn Václava.

Fory 12

Obec měla svoje řemeslníky. Kovář a zámečník byl František Hejduk a později oba jeho synové, obuvník Josef Drbohlav, pánský krejčí Bohumil Vajskýber, jehož manželka byla Ludvíkova (přijeli po válce z Kijeva) a Jar. Možíš //invalida://, bednář Jaroslav Mlejnek a František Skořepa, ~~jeho manželka byla z Kolonje~~ (přijeli ze Sibiře), tesař Václav Kádner, zedník Josef Kulich z Kolonie Podhájec. Švadleny byly skoro v každém domě. Pekaře v obci nebylo zapotřebí. V každém domě měli řádnou českou chlebovou pec a každá hospodyně byla v pravém slova smyslu odbornicí nejen v pečení chleba, ale i pověstných volyňských posvícenských a svatebních koláčů. Těmto se žádné jiné pečivo nevyrovnalo. Pekly je obyčejně v noci, aby na ně netáhlo, jak se všeobecně říkalo. Ráno nesla se vůně po celé obci a podle ní se poznávalo, u koho jsou koláče lepší. Den před svatbou bývaly rozesílány do každého domu, na talíři v ubrousku jako koláče ze svatby. Byla to stará tradice a dodržovala se s největší přesností. Posvícení - poslední neděle října - trvalo 2 dny. Bylo hlučně slaveno a v pondělí zela škola prázdnou, neboť ani děti jiných národností nepřišly.

Stromovka měla také svoji kapelu; někteří její členové byli sice z okolí, ale kapelníkem byl Josef Drbohlav. Kapela vyhrávala na zábavách a svatbách. Na dětských besídkách hrával na harmoniku Josef Prokůpek nebo jeho švagr Bohumil Možíš.

V r. 1933 založil si v domě vdovy po Josefu Hejdukovi smíšený obchod J. Kin. Vydával se za Čecha, ale byl Němec. Důkazem toho bylo, že odejel do Německa při emigraci Němců. Tehdy také druhý manžel Žofie Hejdukové Josef Novák opravil v domě veliký sál, který od té doby sloužil pro všechny zábavy, schůze, divadla a j.

Ve Stromovce bylo založeno Kolo České matice Školské s ústre-

dím v Lucku. Předsedou byl Josef Kopp. Kolo mělo putovní knihovnu. Občané tehdy hodně četli, objednávali také časopisy z ČSR. Ženy odebíraly HVĚZDU, muži ZPRAVODAJ a j. Téměř všichni rádi četli volyňský časopis HLAS VOLYNĚ a později KRAJANSKÉ LISTY. Kolo ČMŠ sehrálo v novém sále i několik úspěšných ochotnických divadel pod vedením Boh. Vajskýbera.

V r. 1936 na podnět Anny Štěpánkové založeno bylo KOLO GOSPODYŇ WIEJSKICH. Prospěšná, ~~nepolitické~~, ale špatně chápaná ~~státní~~ organizace. Tehdy byl celý polský obchod v rukách soukromých kapitalistů. Polsko se snažilo vymanit se z tohoto područí zakládáním těchto organizací, které se rovnaly asi Zemědělským družstvům v ČSR. Spolky tyto měly za pomoci státu pěstovat dobré zemědělské plodiny, zvelebit chov dobytka, nejlépe jednoho druhu. Na Volyni to byla u hovězího dobytka červená „ráce“. Rovněž tak i chov vepřů, drůbeže a j. Pořádány byly různé kursy a konkursy. Bylo plánováno, aby vše bylo kupováno centrálou a tím se uniklo vykořisťování všelijakých kupčků, kupců a velkoobchodníků, jak to bylo na Volyni zavedeno. Ceny zemědělských produktů byly tehdy skutečně velice nízké. Když na pří. z Anglie došly objednávky na bělotučnou drůbež, cena, která se pohybovala od 2 - 2.40 zl. za 1 kg, platili místní překupníci -.80 - 1 zl. za 1 kg. Úsilí, které polský stát zakládáním těchto spolků vyvinul, bylo žádoucí.

Kolo ve Stromovce uspořádalo několik příležitostných zábav, a z čistého výtěžku zakoupilo veliký, měděný a vycínovaný kotel s ruchadlem. Občan Josef Janeček dal místo na svém dvoře, zazdil, ohradil a nakryl místo, kde kotel stál. Každoročně v době sezony vařily v něm ženy celé obce i z blízkého okolí povidla ze všech druhů ovoce v pohodlí a při veliké úspoře času i paliva. „Várka“

Korčák

celý den.

trvala ~~půl dne, větší dále~~.

V r. 1936 byl na Stromovce pořádán kurs úsporného vaření a konzervování ovoce, v r. 1937 kurs pečení.

V r. 1938 pořádán byl konkurs chovu drůbeže */:Rarmazínů:/* a konkurs květinových zahrádek; poslední ~~měl~~ povznést estetický vzhled obcí. ~~K rozdělení náhrad vzorným účastníkům pro zhroucení se vlády však nedošlo.~~

Ve dnech 20.-23. září 1937 několik členek Kola ~~súčastnilo~~ se okresního autobusového zájezdu do několika státních statků *vzorných* a ~~organizovaných~~ obcí v okresech Rovenském a Dubenském. Shlédly Targi Wołyńskie v Rovně, slavné Křemenecké lyceum, lesní školu a továrnu na výrobu sýrů v Křemenci, dále zemědělskou školu ženskou v Horyngrodě a mužskou v Šubkově nad Horyní, řekou, která tvořila přírodní polsko-sovětskou hranici. Zájezd byl zakončen návštěvou slavné počajevské Lavry, proslulého pravoslavného poutního místa v Počajevě.

Ve dnech 28.-30. června 1938 ~~súčastnilo~~ se několik členek okresního zájezdu vlakem do západního Polska. Shlédly solné doly v Bochni a Věličce, navštívily několik *vzorných* ~~organizovaných~~ obcí a státních statků, zajely do Krakova a do poutního místa Czestochowy.

Zájezdů do ČSR, pořádaných ČMS v Lucku ~~súčastnili~~ se v r. 1929 tito občané: učitel Ivaňuch s rodinou, v r. 1932 Jaroslav Mlejnek a Anna Štěpánková a v r. 1938 Marie Ivaňuchová a Anna Štěpánková. Po návratu byl ~~jeden~~ každý středem pozornosti a trvalo dlouho než se *občiané* nasýtili vyprávění o krásách staré vlasti.

Velmi zajímavé, ba dojemné, bylo vyprávění Jar. Mlejníka, který cestu do Čech podnikl v pokročilém stáří. Narodil se v Lestkově u Turnova v r. 1865 a jako 6ti letý chlapec přijel na Volyň. Při

svém zájezdu do Čech zajel si i tam a jak sám vyprávěl, vše mu ožilo v paměti a bez ptaní jako ve snu dostal se až k rodné chalupě.

U Golů žila staříčká matka Marie Golové. Narodila se v Čechách. Do Ruska přijela mladičká dodatečně z rodinných důvodů na pas vystavený ve Vídni, který stále ještě schovávala na památku. Ta mimo jiné ráda vyprávěla z Čech tuto událost: Když prý jednou navštívila tetu v Praze, dostala od ní nový, široký klobouk s kyticí a pentlí, aby prý nechodila po Praze v šátku. Na zpáteční cestě vlakem hned za Prahou vykoukla z okna a klobouk jí uletěl. Plakala prý, neboť se chtěla doma pochlubit, ale klobouk byl ten tam! „Byl to můj první a poslední klobouk!“ končila s povzdechem svoje vypravování babička Chmelařová.

Veliký ~~kecal~~ byl občan V. Pros. ^{Narodil se jistě v Čechách.} Byl i v Americe. Vyprávěl a kecal mnoho a rád. Nejpodarenější z mnohých jeho vyprávění bylo: „Jak jsem Vám běhával jako kluk po Praze, víme? To jsem Vám jednou vylezl až na sochu sv. Václava, víme? Tu jsem Vám spadl a kdyby dole nebyla voranice, bylo by ze mne nezůstalo nic!!!“ Tedy ta voranice ~~si~~ na Václavském náměstí ho zachránila!

Pomalu však začali umírat zbývající zakladatelé Stromovky. Poslední z nich Jar. Mlejnek zemřel 14. dubna 1944 ve věku 79 let. Byl pohřben na vlastní žádost na hřbitově v Lucku, kde byla pohřbena celá jeho rodina.

Nutno zde připomenout, že na všech těchto pohřbech zpívali místní zpěváci. Hlavní z nich byla Marie Janečková rozená Golová. Měla krásný, silný a jistý soprán. ^{1/9} Její zásluhou byl každý pohřeb nad výraz slavnostní. Vedla zpěváky s jistotou odborníka. Zemřela před ~~repeticí~~ ^{emigrací} a tak dosloužila čestně a ne-

F v níž byl starostou Čech Václav Kulich, bratranec Václava Kulicha, posledního starosty ze Stromovky,

zištně všem, kteří dřímou svůj tichý sen na hřbitově buď v Lucku nebo ~~ve~~ Stromovce. Čest budiž její památce !

Všem pak, odpočívajícím na těchto hřbitovech, věčná paměť !
Začátkem polsko-německé války ~~5. měsíce /h. červenec, srpen~~
~~a první polovice září~~ ¹⁹³⁹ byla Stromovka jako i všechny jiné obce přelidněny uprchlíky od Krakova, Poznaně, Varšavy a j. Nikde nabylo ~~X~~ hnutí. U uprchlíků bylo možno pozorovat bezmeznou lítost a beznaději. Po vstupu RA 17. září 1939 nastal šílený útěk všech vojenských složek. Všude byly pohozeny spousty zbraní a nábojů. Zbytky polské armády prchaly k rumunským hranicím. Civilní obyvatelstvo se s resignací pomalu vracelo ~~zpět~~ ^{do svých domovů}.

Tehdy se začala Stromovka přizpůsobovat novým poměrům. Kolonie Podhájce ~~F~~ se připojila administrativně ke Stromovce, jejímž předsedou se stal poprvé Ukrajinec Pavlo Kyryluk.

V domě Ludvíka Štěpánka ^{pak} bylo založeno rozdělovací středisko všeho zboží t.zv. báza. Také sál u Nováků byl zabrán na skladiště. V obci byl založen, v bývalém obchodě kupce Kina, konsum. Vedoucím byl Jaroslav Možíš ~~/invalida/~~. Později byl tento konsum ^{přesídlován} přenesen do domu J. Gola a vedoucí byl vyměněn Ukrajincem P. Tkačkem z blízké obce Dombrovy.

Škola dostala druhou pomocnou sílu - sovětskou učitelku.
~~kteří měli~~ ^{děti} ~~78.~~ ^{78.}

~~Tato~~ Podhájce povstala na pozemcích M.K. Jósefy Bielskiej.

Asi 50 let tyto pozemky byly v nájmu německých kolonistů. Protože byly rozloženy pod lesem, nazvali kolonií Kol. Podhájce. Teprve v r. 1927 prodal splnomocněný advokát velkostatkářky Bielské tyto pozemky uchazečům po 425 rb. ve zlatě za 1 ha. Pozemků bylo 326 ha 7.182 m.čtv. Usídlilo se tu 13 rodin českých, 16 polských /: z nich však dříve jenom 4 r. patřily ke

Tento odst. patrně na str. 18

str. 18.

(X)

kteří měli

děti 78.

78.

Němci přijeli do Růžice jako repatrianti v lednu 1944

školnímu obvodu ve Stromovce :/ , 8 německých a 4 ukrajinské.
V r. 1943 nocí před Božím Tělem vypálili Banderovci 4 polské usedlosti. Při požáru shořela stodola Vl. Zedníka se všemi hospodářskými stroji. Rok na to - v r. 1944 - před němi Poláci emigrovali do Polska a na jejich místa přišli Ukrajinci od Lublína.

Po jednom a půl roce vpád německých okupantů změnil znovu tvářnost Stromovky. Nastaly jiné pořádky. Zanikla báza a zůstal jenom konsum. Ve škole se začalo vyučovat německy. V I. třídě musely děti ovládat 200 německých slov. Nastaly těžké časy. Na naší úrodné, ~~medem i mlékem plynoucí~~ Volyni, začal se ukazovat nedostatek. Vše pohlcovaly t.zv. kontingenty. Bylo to období hrozných útrap obzvláště po vypálení Českého Malína 13. července 1943. Tu zahynuli žáci naší školy Antonie Žroutová, rozená Neumanová, uchovanka Václava Ševce a Jaroslav Veselý. Antonie Žroutová zahynula s dítětem a matkou manželovou, manžel se zachránil. Jaroslav Veselý zahynul s celou svojí rodinou. Dále zahynuli zavraždění Banderovci Marie Dittrichová, rozená Průšová s manželem a dítětem. Oba byli žáky stromovské školy. Týmž způsobem zahynul Vladimír Jansa z Lyšče, patřící k místnímu školnímu obvodu. Tehdy byl také Banderovci zavražděn cestař Kazimír Milevský. Jeho manželka byla Češka. Bydleli v cestařském domku mezi usedlostmi J. Koppa a Fr. Hejduka. Pracoval tehdy s dělníky na opravě silnice. Poněvadž se blížil večer, chtěl se u Hrušků přeptat, kolik je hodin. Poodešel asi 20 kroků, tu ze žita na něho vyskočili dva muži a než se dělníci vzpamatovali z úleku, zmizeli s Milevským. Pátrání nemělo výsledku. Vdova s třemi dětmi přijela jako ~~repatriantka~~ *emigrantka* do vlasti.

Příchod RA dne 2. února 1944 učinil přítrž tomuto nelidskému běsnění. Tehdy právě byl ve škole usídlen oddíl SS a tehdy

byla zničena školní knihovna a část soukromého majetku učitele
Ivaňucha

Počátkem března r. 1944 nastoupili jako dobrovolníci všichni muži od 18 - 50 let do I. čs. armádního sboru pod velením L. Svobody, ~~usídlého v Rovně~~. Později odešli do armády i mladší hoši a dívky vesměs jako dobrovolníci. Doma zůstalo jenom několik mužů propuštěných přímo z armády nebo na zvláštní povolení „~~vo-~~jenkomatu.“

Jména dobrovolníků :

→ za sboru

Ze Stromovky narukovali :

V. Štech,	V. Kulich z Vižpěle,	J. Hruška,
J. Kopp,	V. Kopp,	J. Novák,
J. Prokůpek,	J. Křepela,	A. Průša,
A. Janeček st.,		

/Dobrovolníci mladších ročníků/ :

Bohouš Průša,	Ant. Hejduk,	J. Růžička,
M. Hejduková,	Ant. Janeček ml.,	S. Štěpánková,
M. Kulichová,	Anastázie Kulichová,	Josef Kulich,
Jar. Kulich,	J. Kulich,	EM. Kulichová,
Bř. Rajman,	Bož. Janečková,	V. Janeček ml.,

Zproštěni byli :

J. Janeček,	Jos. Bechyňski
-------------	----------------

Z Podhájece narukovali :

V. Zedník,	V. Linha,	A. Juha,
Vl. Řehák,	Jar. Mencl,	Vl. Hlušák

/Dobrovolníci mladších ročníků/ :

Anna Kulichová,	Jos. Žitný,
-----------------	-------------

Zproštěni byli :

Václav Kulich,

K. Kulich,

Jar. Hlušák,

J. Žitný,

Vl.- Kulich.

optovali pro SSOR:
~~Vrátili se prodlužováním repatriace :~~

J. Prokůpek,

B. Možíš,

Jos. Křepela,

Jos. Novák,

Václav Kulich z Višpole,

Vlad. Řehák.

Padlí ze Stromovky :

Josef Růžička , 18 let /:jediný syn:/

Antonín Hejduk

Josef Průša /ženatý v Teremně/

bratři

Antonín Průša

Stanislav Křepela /:ženat v Rovně:/

Z připojeného školního obvodu otcové :

Václav Valenta,

Jaroslav Mencl,

Miroslav Krupka.

Václav Veselý zahynul na práci v Německu při náletu,

Vladimír Kulich ze Zalesa zůstal v RA nezvěstný .

Téhož roku 1944 při pronásledování německé armády na západ od Lucka byly všechny obce, kde probíhala fronta, vystěhovány za řeku Styr. Stromovka byla tehdy útočištěm mnohým těmto uprchlíkům. Češi hledali útočiště jen v českých obcích. Stromovka a Kol. Podháje byly tak přelidněny , že nikde nebylo ~~hnutí~~ hnutí. Na jednom statku bydlely dvě i více rodin, mimo domácích hospodářů. Někteří přinesli nebo vyjimečně přivezli s sebou skrovný majetek v několika rancích. Kteří však měli malé děti, přišli tak, jak stáli, když procházela fronta. Museli nést děti a na rance nebylo pomyšlení. Asi po půl roce se sice vrátili zpět do svých domovů, ale jejich movitý majetek byl úplně zničen.

Po odchodu uprchlíků ze Stromovky pociťoval se veliký nedostatek pracovních sil, takže ženy byly nuceny zastávat všechnu práci samy.

Poslední válka přinesla mnoho utrpení. Hned v prvních dnech lehl popelem obytný dům Josefa Prokůpka. Požár povstal od zápalné pumy, nezachránili tedy nic. Později shořely stodoly Josefa Kulicha, Františka Hejduka, Antonína Janečka a Josefa Růžičky. V prosinci 1946 přijela do Lucka ^{emigracím} ~~repatriační~~ ^{komisí} a začala úřadovat. Všichni byli šťastni, že se shledají se svými drahými, od nichž neměli zpráv. Bohžel, všem toto shledání nebylo souzeno.

Radost občanů

~~Tak~~ padlo v poslední válce :

~~/viz str. 20/~~

Občané Stromovky odejeli z Lucka 21. března 1947. Cestou zemřela Anna Skořepová, sestra V. Průšy a byla pohřbena na Velký pátek 1947 v Mukačevě. Budiž ji Podkarpatská země lehkou !

Do Žatce přijel vlak s reemigranty 7. dubna 1947. Z narozených ještě v Čechách se vrátili do vlasti: babička Chmelařová 94ti letá, Drbohlavová nejstarší Hejduková. Do roku však všechny zemřely.

Ve Stromovce zůstaly pouze dvě ženy provdané za Rusy : Anna rozená Kádnerová a Marie rozená Kulichová.

Po návratu do vlasti trvalo nějaký čas, než se všichni usídlili. Jsou rozptýleni po celé republice. Ponejvíce jsou usídleni na Žatecku, Litoměřicku, u Jaroměř, Šumperku a na jižní Moravě. Žijí až na malé výjimky šťastně a rádi se vzájemně navštěvují. Skoro všichni odebírají VĚRNOU STRÁŽ a rádi ji čtou. Je pro ně pojítkem/dávnými spoluobčany a se všemi volynskými Čechy vůbec.

Kéž tato vzpomínka na události v naší milé Stromovce oživí
v paměti všech doby dobré i zlé ztrávené ~~naše~~ ~~jednou generací~~ na úrod-
né a krásné Volyni !

Stonařov, srpen-září 1950.

Marie a Jiljí Ivaňuchovi.

*Marie Ivaňuchová
Jiljí Ivaňuch.*